DAGBLAD VAN HET NOORDEN

27 september 2012 , pag. 12

Rob Bats wil zich niet verschuilen

INTERVIEW

ROB BATS

Een rustige gemeente, dat is vergrijzend Haren. Totdat het uit de hand gelopen Project X-feest het dorp verandert in een slagveld, met aandacht uit de hele wereld. Burgemeester Rob Bats van de gemeente Haren stond middenin het oog van de orkaan. Een terugblik op de afgelopen dagen en een voorzichtige blik naar de toekomst.

Door Bas van Sluis en Mick van Wely

Hoe gaat het met u na deze hectische dagen?
"Met mij gaat het goed. Wat moe, dat wel. Het was razend druk. Maar met wat *powernaps* heb ik het gered. Een burgemeester kun je niet tussentijds vervangen. Je moet door. Ik heb net twee nieuwe overhemden gehaald in Haren. Dan praat je met mensen. Er is zorg en boosheid onder burgers, maar ze willen ook verder. Zijn het een klein beetje zat, we willen weer positieve aandacht. We moeten snel uit de negatieve spiraal komen. Door de rouwfase heen."

Haren toonde veel veerkracht de dag na Project X.
"Ik zag veel mooie dingen. Harenaars op leeftijd die zaterdagochtend naar de Rijksstraatweg fietsten met de bezem op de schouder. Karretje achter zich aan trekkend. Dat was om half negen 's ochtends. Misschien is Haren wel schoner geworden dan dat het in de tijd daarvoor was. Prachtig om te zien. Aan de andere kant heb ik diezelfde dag ook angst en boosheid gezien. Begrijpelijk. Bij de tweede bewonersbijeenkomst op maandag was er nog steeds wel boosheid, maar kon het wel beter een plek krijgen."

De afgelopen dagen zijn verwijtende woorden gevallen in uw richting. U had Haren moeten afsluiten bijvoorbeeld. Hoe ziet u dat?
"Dat is een lastige afweging. Kijk, natuurlijk hebben we bedacht dat we de boel kunnen dichtgooien. Er is zelfs bedacht om het leger in te zetten. We hielden rekening met alle, echt alle, scenario's. Maar het gevoel bij mij was wel: dit scenario had ik niet bedacht. Het is ook lastig. Tot op het laatst waren er mensen, verstandige mensen, die zeiden: Bats, je bent niet goed wijs met al die politie. Het wordt gewoon een leuk feestje. Het is complex, maar de vervolgvragen liggen bij Job Cohen en zijn team. Alles moet onderzocht worden. En wat betreft de relschoppers. Iedereen heeft verschillende rollen. Mijn rol is de zorg dat mijn mensen, de burgers dus en de politiemensen goed worden opgevangen. Ik kan natuurlijk heel makkelijk roepen: iedere relschopper oppakken, straffen en voor de schade op laten draaien. En ik vind dat ook, maar mijn mensen zijn nu belangrijker. Politie en justitie moeten zich maar bezighouden met de relschoppers."

Wat heeft u zelf aan expertise aan laten rukken in de aanloop naar het 'feest'. En dan vooral op het gebied van sociale media?
"Die hele week had ik een vaste adviseur aan mijn zijde. Mijn 18-jarige zoon Joost die keek naar de ontwikkelingen op Facebook en hij gaf mij feedback. Wat de politie precies aan kennis in heeft ingeschakeld weet ik niet.

Was het niet handig geweest om in een vroeg stadium een jongerenadviespanel in te schakelen? Zij weten wat er speelt bij zo'n zaak.
"Dat is een goede vraag. Het is niet gebeurd, maar wel een goed idee. Daar moeten we zeker naar kijken."

Heeft u tijdens of na de rellen een gevoel bekropen van: 'ik heb mijn burgers onvoldoende beschermd'?
"Nee. We hebben aan alle scenario's gedacht. Ik had ook genoeg mensen van de Mobiele Eenheid achter de hand. Wat heet: de hele ME van Noord-Nederland stond hier uiteindelijk."

Ongetwijfeld heeft u aan alle scenario's gedacht. Maar kennelijk geen antwoord op het scenario dat zich vrijdagavond voltrok?
"Op dit extreme scenario hadden we geen antwoord bedacht. We zijn er kennelijk niet op voorbereid geweest. We voorzagen dit in elk geval niet."

U heeft niet alles goed gedaan. Dat kun je concluderen als je de puinhoop die nacht en de volgende dag bekijkt. Niet zo zeer om de schuldvraag, maar u heeft dat nog geen moment aangegeven. Heeft u gewoon niet gefaald als burgemeester in de aanloop naar Project X en moet u niet uw verantwoordelijkheid nemen?
"Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Ik ben in ieder geval de laatste die geen verantwoordelijkheid zal nemen. Het is een feit dat het niet goed is gegaan. Maar we moeten nu ophouden met speculeren. We hebben zaterdag direct doorgepakt door het instellen van een commissie die ver van ons afstaat. Onder leiding van iemand bijvoorbeeld, van een andere politieke signatuur dan die ik heb (Bats is van de VVD, red). Daar stond ik op. Heb ook gezegd dat er wat mij bereft een jonge vent, met lang haar, een rommelig t-shirt die constant aan het twitteren in gaat zitten. Belangrijkste is dat het onderzoek duidelijkheid moet verschaffen over mijn rol. Over ieders rol. Ik wil me in ieder geval niet verschuilen en heb niets te verbergen. Alles moet op tafel. Ik zei dat zaterdagochtend ook direct in de richting van minister Ivo Opstelten: dit moet geëvalueerd worden."

Dat onderzoek staat onder leiding van Job Cohen. Dan heeft de commissie een wat stoffig imago voor een team dat onderzoek doet naar de gevolgen van een modern fenomeen onder jongeren.
"Dan doen jullie onrecht aan de kwaliteiten van Cohen en de hoogleraren die bij de commissie zijn betrokken. Cohen kan als ervaren bestuurder goed naar mijn rol en functioneren kijken. Er worden veel deskundigen bij de commissie betrokken. Ook jongeren."

U heeft contact gehad met minister Opstelten (Veiligheid) en minister Spies (Binnenlandse Zaken). Heeft u ze gevraagd om hulp?
"We hebben het kort aangesneden hoe en of we als overheid gezamenlijk de verantwoordelijkheid moeten dragen. We zijn nu aan het kijken wie waar verzekerd is en of dat goed gaat. Bij de inwoners en de ondernemers. Als gemeente hebben we razendsnel externen moeten inhuren en we worden geconfronteerd met extra hoge kosten. Ik kan u vertellen: Haren is geen rijke gemeente. Binnenkort ga ik naar Den Haag en praat ik met de beide ministers en dan zullen we zien wat er mogelijk is. Ik vind wel dat we ook moeten proberen de schade moeten proberen te verhalen bij de daders. Maar ik ben wel een realist, in sommige gevallen zal het zo zijn dat je te maken hebt met een kale kip. Daar kun je niet van plukken. Hoe het ook is: de gedupeerden mogen niet de dupe worden van juridische procedures en de kale kip.

Wat gaat u doen als burgemeester om uw inwoners weer een gevoel van veiligheid terug te geven?
"Ik denk daar echt over na. We waren wel de beste gemeente van Nederland. Nu sta je er anders op. Het heeft denk ik met een positief gevoel te maken. Maandagavond kwam een grote man op mij af die met tranen in z'n ogen tegen mij zei: er moet meer politie bij. Zo veel mogelijk politie. Het is een discussie, maar volgens mij creeer je schijnveiligheid als je een blik met duizend agenten opentrekt. We moeten de draad weer oppakken. Met positieve zaken. Ik heb een aanbieding gekregen voor een gratis pianoconcert voor onze inwoners. Dat soort zaken. Bouwen aan saamhorigheid."

Heeft u overwogen om media in te schakelen vooraf? Om ze te vragen terughoudend te zijn?
"Dat hebben we niet gedaan. Ik hoopte eigenlijk dat media zelf zelfreflectie zouden tonen. Dat ze zelf inzagen dat het niet verstandig was om veel aandacht te geven aan Project X. Achteraf gezien had ik graag overleg gehad. Maar ik wilde ook niet teveel het gevaar benoemen in de media. Als je erop wijst, dan wordt er min of meer van uitgegaan dat het er is. We hebben ook overigens overwogen om de rampenzender in te schakelen. Om via de omroep RTV Noord een boodschap uit te zenden. Maar er waren via de zender al boodschappen uitgegaan om niet naar het gebied te komen."

Zelf een moment gehad van: nu heb ik het niet meer in de hand?
"Er is een moment geweest dat het echt crisis was. Toen de unitchef van de politie riep: ik ga naar mijn mannen op straat. Ik wil weten wat er gebeurt, hoe ze er aan toe waren. De politie moest zich op dat moment hervinden. Dat was heel spannend."

Er werden vraagtekens gezet bij het relatief late optreden van de ME.
"Twee dingen: we hadden vooraf bedacht dat er wel eens kinderen van 13, 14, 15 jaar tussen zouden kunnen lopen. Dan wil je niet een echte charge uitvoeren. En op een bepaald moment was het zo heftig, zo extreem dat ook de ME zich goed moest hervinden en organiseren. Ik heb een agent gesproken die in 25 jaar tijd nog nooit zoveel woede en agressie op hem af had zien komen."

Hoe gaat het met Merthe en haar ouders?
"Ik ga binnenkort bij ze koffiedrinken. Merthe vindt het allemaal erg moeilijk. Haar zusje lijkt de draad weer op te pakken. Het gezin zit met een groot schuldgevoel. Ik heb ze al duidelijk gemaakt, dat dat niet terecht is. Begrijp dit goed: ik ben zelf vader van kinderen in die leeftijd. Dit had ons allemaal kunnen gebeuren. Dit gezin is de dupe geworden van iets dat nog lang op hun schouders zal drukken."

▲ Foto: Jan Zeeman